

„Mélységes mély a múltnak kútja”

Igazságos verés

Ebbe a rovatba a múlt kútjából kihalászott történetek kerülnek, a régi emberekről, a régi Budakeszről. Nem különlegesek, nem különösen izgalmasak. Egyszerűen csak attól válik érdekessé mind, hogy régen történt, és itt történt.

A kút kávjára könyökölve most még mélyebbre tekintünk, és valahol lent egy régi, hol volt, hol nem volt világ képe tükröződik a vízben, és csodálkozó arcunk.

Az Úr 1300. esztendejében buzgó barátok tűntek fel Nándor falujában Lőrinc remete vezetésével. Nándor egy kicsi falu volt itt valahol a János-hegy és a Hárs-hegy nyergében, szőlőt műveltek, és bort szállítottak a budai polgárok asztalára. Hanem mindjárt felfigyelt rá az egész ország, mert a barátok építkezni kezdtek. Nem holmi kis kápolna épült itt ugyanis, hanem a Remete Szent Pálról nevezett szerzet legfőbb kolostora, a pálosok Montecassinója. A legnagyobb magyar kolostor, amelyben akár háromszáz remete is élhetett, „tornyainak karcú árnyékát pedig egészen a budai várfalakig vetette a lenyugvó nap”. Hogy is lehetne leírni azt a sok szépséget, azt a fényes gazdagságot, a sok remekművet, a pompás faragványokat, üvegablakokat, a mives kódexek tömegét, amit a jámbor remeték Isten dicsőségére

alkottak. Hogyan is lehetne vissza-idézni a zarándokokkal zsúfolt templomban felzúgó orgona fenséges hangját. És hogy lehet elképzelni azt az életet, amit – itt a szomszédban – éltek napról napra a derék szerzetesek... Ez mára csak mese. De igaz mese.

Gyakori vendég volt Budaszentlőrincen Mátyás király is, aki igen kedvelte a pálosokat (de talán méginkább kiváló borukat, amit Gergely priorról sokszor kóstoltgatót a kolostor pincéjében). Amint azt máskor is gyakran tette, egyszer áruhában járta a vidéket, hogy megtudja, mit beszélnek az emberek. Így lopózott be a kolostorba is, megbújt a kóruson és hallgatta a szerzetesek imáját. Innen leste meg, ahogy éjfélkor a vikárius – nyilván, hogy „az tsiklandós testnek veszélyre vezető útját” elkerüljék – végigkorbácsolta a barátokat (szokás volt az effajta vezeclés a pálosoknál). Hanem az igazságos Mátyás nem azért volt igazságos, hogy ezt szó nélkül hagyja. Lekialtott hát az orgona mellől: „Hát a vikáriust senki se ostorozza?” Megriadtak a hangjára a vezeclő fráterek, de aztán mégis megnyugtatták Ófelségét, hogy amit ő vár, annak is eljön az ideje. És valóban, legvégül a vicevikárius alaposan megkorbácsolta Gergely priort is, Mátyás király pedig igencsak meghatódott ezen a szigorú igazságosság eme hősie fokán, és

elismerte: „Hát ti valóban szent emberek vagytok...” És attól kezdve, ha lehet, még jobban becsülte a szentlőrinci pálosokat.

Sok kis történetet feljegyeztek még a krónikások, de hol vannak már ezek a szent emberek? Föld alatt kő alatt... És hol vannak a kövek, hol a fényes kolostor, amelynek pompájáról annyian irtak ámulattal? Mintha nem is lett volna. A török tíz napig dúlta, égette, rombolta, a maradék barátokat kardélre hányta, és nagy vasas szekerek-

kel hordta el a temérdek kincset. Vagy hol vannak legalább a romok, hogy elhiggyük a hajdani fenséget? Mára csak néhány kő van a helyén, de a szentlőrinci kolostor emléke mégis örökre itt marad, hiszen belőle épültek az új budakeszi első házaik...

B. J.

Ha van egy régi fényképe és egy hozzávaló története, kérjük, mesélje el nekünk.

Talán nem mindenki tudja, hogy Budakeszin működik egy helytörténeti múzeum, ahol településünk múltjának dokumentumait (tárgyak, iratok, ru-

hák, fényképek stb.) mutatják be. Az önkéntes felajánlásokból szép anyag gyűlt össze. Ebben a rovatban hónapról-hónapra a gyűjtemény egy darabja kerül bemutatásra az „ismeretterjesztésen” túl azzal a nem titkolt szándékkal, hogy kedvet csináljon a múzeum meglátogatására.

A képeken a kenyér készítéséhez szükséges tárgyak láthatók. Itt Budakeszin sok pék volt, így az asszonyok – a 20. században már – nem otthon sütötték a kenyeret.

Nagyanyáink Kenyérsütő készségei

De a tészta ki-ki maga dagasztotta a vājlingban. A kenyérhez többféle lisztet használtak. Akinek volt földje, az bián öröklötte a búzáját, akinek meg nem volt, az a fűszeresnél jutott hozzá a liszthez (de ezt mindig le kellett szitálni, mert ki tudja mi kerül abba...). A liszt-hoz krumplit is keverték, amit a képen látható krumplinyomóval (balra lent) passzíroztak össze. Tésztából mindig félre tettek egy bögrébe – kovásznak a következő dagasztáshoz. Ettől kelt meg a tészta. Ki kellett, hogy töltsse a vājlingot (ha nem volt elég meleg berak-

ták akár a dunyha alá is), de arra is vigyázni kellett, nehogy túlkeljen. Ha megkelt, kiborították a deszkára, belisztezték, szakajtóba tették (ez lehetett többféle formájú, kelek és hosszúkás is) és úgy vitték a pékhez sütésre. „De kenyér volt ám az egy hétig, nem morzsolódott...”

B. J.

A Helytörténeti Múzeum minden csütörtökön 10.00–12.00 és vasárnap 14.00–17.00 óra között szeretettel várja az érdeklődőket.